
UDK: 821.112.2(436)-4.09 Rögglä K.
Izvorni znanstveni članak
Primljen 5. IV. 2018.

DARIJA GLIBIĆ – MAGDALENA RAMLJAK
Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru
darija.glibic@ff.sum.ba – magdalena.ramljak@ff.sum.ba

TEMA TERORIZMA U KNJIŽEVNOSTI NA PRIMJERU DJELA *REALLY GROUND ZERO* AUTORICE KATHRIN RÖGGLA

Sažetak

U radu će se analizirati utjecaj terorizma na suvremeno društvo i književnost na primjeru djela *really ground zero* austrijske autorice Kathrin Rögglä. Za vrijeme napada na *WTC*, 11. rujna 2001., autorica je bila udaljena svega kilometar od mjesta događaja. Koristeći elemente pop-književnosti, pop-kulture, kolokvijalnoga govora, pa čak i fotografije, prikazuje novonastalu situaciju u New Yorku. Djelo se sastoji od serije tekstova u kojima strukturom događaja, izjavama građana New Yorka i svojom poetikom pisanja nadmašuje u svakome vidu ono što čovjek može doživjeti. Svi elementi pop-književnosti koji su upotrijebljeni u ovome djelu imaju ulogu pokazati nam izopačenost modernoga društva, društva koje funkcionira uz pomoć mobitela, društva koje u kriznim situacijama ne posjeduje pravi *know how*, društva koje nakon velike katastrofe razvija tzv. *Katastrophentourismus*. Kombinirajući sve navedene elemente, autorica jasno predočava problem terorizma i njegov utjecaj na svakodnevni život, a samim time i na književnost. Stvara jedinstvenu i stvarnu sliku života u New Yorku u kojem terorizam nakon „9/11“ postaje neodvojiv od same stvarnosti i prožima sve sfere života. Također naglašava da *Ground zero* ne označava samo mjesto na kojem se napad dogodio, nego simbolično označava i nultu točku u književnosti, tj. novi početak u književnosti. Autorica smatra da nakon „9/11“ književnici više

ne prepričavaju, nego počinju prikupljati činjenice, izvještavati i realizirati što se dogodilo.

Ključne riječi: terorizam; pop-književnost; 11. rujna; Kathrin Röggla; *ground zero*

Prije napada na *World Trade Center* u New Yorku 11. rujna 2001. godine terorizam nije bio aktualna tema književnih djela. Nakon ovoga napada, koji se karakterizira kao jedan od najubitačnijih terorističkih napada u novijoj povijesti, promijenilo se puno toga, od pakiranja ručne prtljage u zrakoplovu do stava prema vjerskomu fundamentalizmu. Porastao je strah od putovanja zrakoplovima, a strah od terorizma jači je nego ikada. Iako povijest terorizma seže daleko u prošlost, s napadom na Sjedinjene Američke Države terorizam poprima šire razmjere i nesaagledive posljedice na društvo u kojemu živimo.¹

Za vrijeme napada na *WTC* jedna od najtalentiranijih austrijskih suvremenih književnica Kathrin Röggla bila je udaljena svega kilometar od mjesta događaja te odmah počinje bilježiti sve što se događa i objavljuje djelo pod nazivom *really ground zero*. Djelo je objavljeno već u prosincu 2001. godine u izdanju *Fischer Verlags*. Budući da je objavljeno tek nekoliko mjeseci nakon što se dogodio teroristički napad, nazivaju ga *Deutschlands schnellstes 9/11 Buch*.²

Kathrin Röggla rođena je 1971. godine u Salzburgu. Studirala je književnost i novinarstvo u rodnome gradu, a zatim odlazi u Berlin. Nakon odlaska u Berlin primjećuje se razvoj u njezinu stvaralaštvu jer je za nju jako bitno na kojem se mjestu nalazi dok piše. „Auf dem Land könntest ich nicht schreiben“, izjavljuje Röggla u intervjuu s Anne-Catherine

¹ Usp. SILVANA MARIĆ, „Terorizam kao globalni problem“, *MediAnali : međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnošću*, Dubrovnik, god. VI. (2012.) br. 11., str. 91.

² Usp. VOLKER MERGENTHALER, „verständnisschwierigkeiten' Zur Etho-Poetik von Kathrin Rögglas *really ground zero. 11. september und folgendes*“, CARSTEN GANSEL – HIENRICH KAULEN (ur.) *Kriegsdiskurse in Literatur und Medien nach 1989*, V&R Verlag, Göttingen, 2002., str. 231.

Simon (*Die Presse*). „Ich brauche die Stadt: für meine Recherchen und mein persönliches Leben“. Za Rögglu grad ne predstavlja samo: „Dichte, Vielfalt“ und „Akkumulation“, nego i „gesellschaftliche Widersprüche“. Sie übt sich zugleich in „intensiver Konfrontation und Distanznahme“.³

Njezini tekstovi okarakterizirani su kao politički, ne samo zbog činjenice da se bavi aktualnim političkim temama nego i zbog načina pisanja koji je jako realističan i pokušava doprijeti do svakoga čitatelja. Autorica nema namjeru pisati političke tekstove, no situacije u kojima djela nastaju su situacije u kojima ne može zaobići politiku. Rögglu u svakome slučaju obrađuje aktualne teme, život stvarnih ljudi i stvarna događanja, bila ona politički obojana ili ne. Ubraja se u autorice koje u svojim djelima odražavaju aktualne teme u društvu, čitateljima prenose stvarnu sliku društva, ali skoro pa nikada ne izostaje njezin stav koji je jedna vrsta prosvjeda protiv društva, društvenih konvencija, nametnutih pravila ponašanja, masovnih medija i terorizma.

Tema koju autorica obrađuje u ovome djelu u to vrijeme bila je nezaobilazna u svim medijima i porama društvenoga života. Terorizam, koji inače predstavlja jedan od ključnih sigurnosnih problema suvremenoga društva, postao je pojava, pojam, misao i termin koji je ušao u svakodnevni život suvremenoga čovjeka, a samim time postao je i temom brojnih književnih djela. Usporedno s razvojem i napretkom čovječanstva u tehničkom, materijalnom i kulturnom pogledu, razvija se i terorizam. Terorizam se stalno mijenja kako po formi i sadržaju tako i po tipovima i oblicima organiziranja, načinima djelovanja i tehničkoj opremljenosti.⁴

Koliko god je jak utjecaj terorizma na suvremeno društvo, toliko se njegov utjecaj osjeti i u književnosti. Autorica psihološke učinke terorizma, koji su često mnogostruko veći od posljedica samoga terorističkog čina, zbunjenost građana, paniku, neizvjesnost i, prije svega, strah, autentično predstavlja kroz 22 poglavlja u kojima, izjavama građana New

³ Usp. VIRGINIA KALLA – SANDRA KOZOK, „Kathrin Röggl“, <<https://www.uni-due.de/autorlexikon/roeggla>>, (27. V. 2015.).

⁴ Usp. HARIS PEŠTO, „Pojavni oblici terorizma“, *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, Fakultet političkih nauka, Sarajevo, br. 5. – 6., 2010., str. 468.

Yorka, svojom poetikom pisanja nadmašuje u svakome vidu ono što čovjek može doživjeti: „...komme ich doch selbst gerade von der straße, wo ich menschen schreien gesehen habe, heulen, gestikulieren, aber auch eigentümlich ruhige menschen, die einfach nur geradeaus blicken richtung wtc...“⁵

Primjećuje se da je i autorica zbunjena kao i većina građana New Yorka koji proživljavaju neobjašnjiv strah i koji pokušavaju shvatiti što se događa. Navedeni citat jasno pokazuje novonastalu situaciju. Katastrofa se dogodila, a ljudi još nisu spremni na reakcije. Paradoks leži u tome da velike katastrofe ostavljaju ljude bez teksta, ali ujedno zahtijevaju reakcije tih ljudi koji su pogođeni katastrofom. Ljudi počinju fotografirati sve što se događa: „... i can't believe it! they are taking pictures of catastrophe! ich nicke und werde bald genau zu den leuten gehören, die wahllos fotografieren...“⁶, navodi autorica. Tako i ona postaje dio situacije u kojoj se trenutačno nalazi. Kritizira ponašanje građana, a i sama se tako ponaša. No ona fotografira jer je to dio njezine profesije, dio nje jest ne ostati nijema na novonastalu situaciju. Strukturom događaja spaja stvarni teroristički napad s medijskim događajem stvarajući sliku koja se kreće između stvarnosti i fikcije. Na samome početku djela kaže: „... ja, da unten sehe ich mich stehen, wie ich für einen augenblick nicht mehr in meinem wirklichen leben vorhanden bin...“⁷. Kao što se vidi iz navedene rečenice, nije svjesna je li ovaj događaj stvaran, događa li se ovakvo nešto doista ili ne. Kroz cijelo djelo prožima se jedna jedinstvena i stvarna slika života u New Yorku u kojem terorizam nakon *nine eleven* postaje neodvojiv od stvarnosti i prožima sve sfere života, ali paralelno u svakome poglavlju obrađuje pojedinačne teme. U svojoj prozi ne opisuje velike, može se reći bombastične trenutke, ona opisuje sitnice iz svakodnevnoga života kao što je obavljanje kupovine: „... im supermarkt jedenfalls mischen sich die panikeinkäufer mit den normalen konsumenten,

⁵ KATHRIN RÖGGLA, *really ground zero – 11. september und folgendes*, Fischer Verlag, Frankfurt am Main, 2001., str. 6.

⁶ *Isto*, str. 7.

⁷ *N. mj.*

die sich nur ein sixpack oder eine geburtstagskarte holen. doch allzu schnell wird man selbst zu panikeinkäufer...“⁸

Međutim, svakodnevni život, kupovina u supermarketu, odlazak na posao, buđenje i sve ostale normalne svakodnevne navike pretvaraju se u borbu sa strahovima, u borbu između normalna života i straha od ponovnih napada. Ljudi se bude i žive s panikom koja je urezana u sve pore života. Mediji bruje o terorizmu, stalno se pojavljuju nove informacije, nove snimke koje dodatno ulijevaju strah u stanovnike New Yorka, ali i cijele Amerike. „Amerika at war“⁹ izraz je koji se čuje posvuda.

Autorica u djelu upotrebljava elemente pop-književnosti. Poznato je da je polazište pop-književnosti upravo u svakodnevnim događajima, kojima želi ostaviti dojam na širu publiku. Elementi pop-književnosti koji su upotrijebljeni u ovome djelu imaju ulogu pokazati izopačenost modernoga društva, društva koje funkcionira uz pomoć mobitela i ostalih modernih čuda:

immer noch versuchen alle zu telefonieren. jeder zweite hält in einer Mischung aus lethargie und hektik ein handy am ohr, vergeblich, nur selten kommt jemand durch-handies waren an diesem tag überall: in den entführten maschinen, im world trade center während der katastrophe, und auch jetzt kommunizieren die im schutt eingeschlossenen via handy mit rescue-leuten. sie scheinen die einzigen werkzeuge der „individuals“ zu sein, die wir geworden sind in der sprache der einsatzleitung, und man klammert sich obsessiv daran.¹⁰

U ovome citatu jasno je prikazana slika društva o kojem nam autorica govori. Društva koje u kriznim situacijama ne posjeduje pravi *know how*, društva koje nakon velike katastrofe razvija tzv. *Katastrophentourismus*.

Kombinirajući sve navedene elemente, predočava problem terorizma i njegov utjecaj na svakodnevni život, a samim time i na književnost. Terorizam je oblik nasilja kojem je potreban publicitet. „Za razliku od ostalih kaznenih djela koja nastoje ostati prikrivenima, terorizam za svoju potvrdu traži publiku. To je akt nasilja usmjeren psihološkom

⁸ *Isto*, str. 15.

⁹ *Isto*, str. 19.

¹⁰ *Isto*, str. 9.

utjecaju na publiku.“¹¹ Samim time nameće se pitanje: Ne pogoduje li terorizmu činjenica da postaje tema književnih djela?

Autorica ipak smatra da književnost ne pridonosi širenju terorizma i nasilja. Književnost može obraditi temu terorizma, ali ne može potaknuti nasilje. Na pitanje Ivane Perice: „Može li književnost pridonijeti širenju agresije i poticanju srdžbe?“, Kathrin Röggla za časopis *Tema* odgovara: „Književnost ipak nije film s nasiljem, nego baš suprotno: književnost više vidim kao nekakav ventil. Osim toga ako književnost proizvodi emocije, onda ona to ne čini na nepromišljen način, nego je tema upletena u određeni narativ, u nekakav okvir, pa funkcionira po principu rituala.“¹² Tema ovoga djela uokvirena je u određeni narativ. Iako je terorizam ključni pojam koji se obrađuje u djelu, nije izravno predstavljen kao najvažniji. Uokviren je u kratke priče koje se događaju kao posljedica terorizma.

Autorica uvodi fotografije u djelo jer je svjesna činjenice koliko je teško ostvariti situaciju koja se događa. Teško je shvatiti i samim svjedocima da to što se odvija pred njihovim očima nije scena iz filma. U prvome poglavlju navodi sljedeće:

als der zweite tower explodiert-ein anderes wort scheint mir unpassend-, ist es nicht das laute bild welches das gefühl auslöst, dass „das da“ wirklich stattfindet, sondern das relativ leise geräusch. ton und bildscheine fallen entscheidend auseinander in ihrer psychischer wirkung, und wieder ist es die cineastische metaphor, die man in den kleinen gesprächen zwischen den herumstehenden menschen in den bleecker street ständig bemüht. Gespräche die man führt um sich in seine wahrnehmung wieder einzubinden, sich einer realität zu versichern in kleinen kommunikativen gesten voller redundanzen und wiederholungen.¹³

Autorica čak i ne nalazi pravi naziv za napad pa ga naziva „das da“. To „das da“ nažalost izmiče ljudskom razumijevanju. Općeprihvaćena

¹¹ DAVOR DERENČINOVIĆ, „Novi antiterorizma na razmeđu depolitizacije i dejuridizacije“, *Zbornik Pravnog fakulteta*, Zagreb, br. 3. – 4., 2002., str. 3.

¹² KATHRIN RÖGGLA, *Amokom kontra ekonomskog mišljenja* <https://issuu.com/tomica25/docs/tema_6-2010>, (15. XI. 2017.).

¹³ K. RÖGGLA, *really ground zero...*, str. 8.

je teza, kako u znanosti tako i u javnosti, da je terorističkim napadom na New York od 11. rujna svijet zakoračio u novu eru terorizma. Dotadašnji međunarodni terorizam zamijenio je potpuno novi, globalni terorizam koji iskače iz svih dosadašnjih okvira.¹⁴ Skoro svi svjetski mediji brujali su o činjenici da nakon 9/11 više ništa neće biti isto. No upravo se u medijima i nalazi sami paradoksnе situacije. Ljudi koji svjedoče stvarnomu napadu ne mogu shvatiti što se događa, smatraju da je riječ o nekoj filmskoj sceni, dok s druge strane mediji stalno ponavljaju sliku napada na *twin towers* urezujući je duboko u svijest svih gledatelja ispred malih ekrana. Rögglā kritizira prijenose uživo i stalno ponavljanje snimke napada, a posebice kritizira amaterske snimke koje se stalno prikazuju na televiziji i svakoga trenutka pristižu novi *fresh videos*. Ona smatra da se time ciljano podiže razina straha kod gledatelja. Činjenicu da su mediji „dobro“ obavili svoj posao potvrđuje u devetome poglavlju gdje navodi:

...auf meinem weg ins yankee stadium erlitt ein mann neben mir eine panikattacke, und am abend zuvor erklärte mir ein literaturwissenschaftler der *nyu* durchaus ernsthaft, er glaube 100-prozentig an eine giftgasattacke in der u-bahn. das meistgekaufte buch bei amazon ist im augenblick „germs: biological weapons and america`s secret war.“¹⁵

Citat pokazuje kako ljudi kroz medije i njihov utjecaj mijenjaju sve svoje oblike ponašanja. Autorica ukazuje na činjenicu da je čovjek primatelj masovne komunikacije. Iako je čovjek s jedne strane biće koje misli, prosuđuje, komunicira s drugima i donosi vlastite odluke, s druge strane je pod stalnim utjecajem masovnih medija koji su u stanju ograničiti čovjeka i oblikovati sliku stvarnosti prema trenutačnim potrebama. Autorica kroz cijelo djelo kritizira bespotrebno vezivanje za televizore, bespotrebno ubacivanje umišljene panike u živote ljudi koji su već dovoljno propatili. Već u drugome poglavlju, koje simbolično naziva *update*, piše: „zurück bleiben wir vor unseren tv-geräten. alles was panik

¹⁴ Usp. BRANIMIR PAĐEN, „Dekonstrukcija mita o globalnom terorizmu: trendovi u suvremenom terorizmu“, *Međunarodne studije: časopis za međunarodne odnose, vanjsku politiku i diplomaciju*, Zagreb, god. XIV. (2014.) br. 2., str. 49.

¹⁵ K. RÖGGLA, *really ground zero...*, str. 44.

erzeugt, wird in diesem pragmatischen diskurs gleichzeitig beschworen und ausgeblendet, sodass sich die hysterie immer mehr hochschrauben kann.“¹⁶

Dakle, mediji su ti koji još dodatno šire paniku. Tendencija je jasna. Cilj je prouzročiti strah u ljudima koji ne razumiju cjelovitu sliku situacije. Iako je činjenica da je u napadu poginulo jako puno ljudi, i to pretežno civila, sama po sebi već dovoljno strašna, mediji su ti koji su dodatno inducirali paniku. Napad koji se dogodio 11. rujna izazvao je reakcije u kojima je sagledavan kao svjetsko-povijesni događaj od izvanredne važnosti i kao događaj u kojem se odlučuje o sudbini najviših načela na kojima se temelji zapadno društvo.¹⁷

Djelo završava 22. poglavljem pod nazivom *coffe to go*, koji počinje sljedećim citatom:

und zum schluss, was jetzt? etwa in interview mit mir selbst? nein, so was kann man nicht mehr machen, das geht doch heute nicht mehr. trotzdem, was also hat mich da hineingetrieben, in diesem haufen authentizität. da muss man sich ja erst einmal zurechtfinden, da muss man doch erst einmal überblick gewinnen.¹⁸

Čitajući završno poglavlje, shvaća se da to zapravo nije nikakav završetak, nego početak nekoga novog razdoblja u kojem treba posložiti stvari i krenuti dalje. Treba početi pisati djela koja će služiti kao upozorenje, a ne kao sredstvo za širenje panike.

Autorica u ovome djelu briljantno spaja i isprepliće stvarnost i svoje viđenje situacije, ali također naglašava da zbilja nije uvijek prenesena u medije onako kako bi to trebalo biti. Upravo su mediji ti koji od cijeloga događaja prave spektakl, spektakl koji često nije ni blizu stvarnoga stanja. Uz pomoć medija terorizam dobiva globalni doseg, a pisci su ti koji imaju ulogu zadržati pravu objektivnu sliku. Stephan Porombka u

¹⁶ *Isto*, str. 13.

¹⁷ KRUNO KARDOV – OZREN ŽUNEC, „Terorizam i građanska prava i slobode“, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, Zagreb, god. XIV. (2005.) br. 6. (80.) str. 948.

¹⁸ K. RÖGGLA, *really ground zero...*, str. 108.

članku naziva *Really Ground Zero. Die Wiederkehr des Dokumentarischen* piše da su književnici ti koji moraju istražiti stvarnost:

Sie wollen die Wirklichkeit erkunden, statt Welten erfinden. Dafür sammeln, archivieren sie, was sich finden lässt, wenn sie auf die Straße gehen, Zeitungen lesen, Musik hören, Filme sehen, Gespräche mitschneiden, Fragen stellen. Und sie kombinieren und montieren das Gesammelte, um darüber den Blick auf die Wirklichkeit so justieren und fokussieren zu können, das etwas Neues sichtbar wird.¹⁹

Pisci su ti koji moraju prikupljati sve informacije i pri tome paziti da njihova djela ne postanu mediji koji će promovirati širenje terorizma. Čitajući *really ground zero*, primjećuje se da autorica radi mehanički te da prikuplja sve podatke koji su joj dostupni. Stil pisanja može se nazvati hibridnim jer ga je teško strogo odrediti. Mješavinom kolokvijalnoga govora, znanstvenoga pisanja i fikcije stvara djelo koje ostaje žanrovski otvoreno. Djelo je neka vrsta sjecišta različitih žanrova (između *New Journalism*a i dokumentarne književnosti). Raspored poglavlja u knjizi nipošto nije slučajna, temelji se na kriteriju kronologije jer tako lakše prikazuje objektivnu sliku.

Dok se u medijima vrte uvijek iste slike, autorica ide korak dalje, ona stvara jedan potpuno novi jezik, jezik koji predočava stvarno stanje, jezik koji odražava sve što je izgovoreno u medijima te ga koristi kao materijal koji će interpretirati: *really ground zero, dieser Mischung aus Todeszone, nuclear fall out area und Mondlandschaft, die im Fernsehen nicht abbildbar zu sein scheint*.²⁰ Iako je teško analizirati što je *really ground zero*, kako ga nazvati, jer tako nešto još nije poznato, činjenica je da nakon toga ništa više neće biti isto, pa čak i u književnosti: „Nicht zuletzt ist dadurch der Nullpunkt in der Literatur markiert, an dem nicht mehr erzählt wird, sondern überhaupt erst begonnen wird, zu sammeln,

¹⁹ STEPHAN POROMBKA, „Really Ground Zero. Die Wiederkehr des Dokumentarischen“, EVI ZEMANEK – SUSANNE KRONES (ur.) *Literatur der Jahrhundertwende*, Universitätsbibliothek Johann Christian Senckenberg, Bielefeld, 2008., str. 272.

²⁰ K. RÖGGLA, *really ground zero...*, str. 9.

wahr zu nehmen, was passiert, und dann irgendwann vielleicht einmal begreifen zu können, was überhaupt gesehen ist.“²¹

Rögglja također smatra da nakon „nine eleven“ književnici više ne prepričavaju, nego počinju prikupljati činjenice, izvještavati i prikazivati što se dogodilo. „Nullpunkt“ zapravo označava jednu kolektivnu katarzu, buđenje u stvarnome svijetu, svijetu u kojem jedna sekunda sve mijenja.

Promatrajući ljude koji nijemo bulje u televizore pokušavajući dobiti sliku onoga što se događa, autorica ismijava iskrivljenu sliku događaja. Ljudi nisu sposobni sami prosuditi što se događa, slijepo se drže svih objava na televiziji i stalnoga: „update“ i „fresh videos“, „also amateur-videos, die ab dem späten vormittag in den news auftauchen und immer neue ansichten von den flugzeugen bieten, wie sie in die towers eindringen“²². Uporabom navedenih izraza kao što su *update* i slično autorica ismijava naivnost građana koji žive u svijetu moderne tehnologije u kojoj se stalno događaju nekakvi *updatei*, a ustvari ljudi ostaju na istoj razini i u istim problemima koji su im se dogodili. Nijedan *update* ne može vratiti živote koji su izgubljeni. Sve brži protok i razmjena vijesti omogućuju raspolaganje svim informacijama. U kulturnome smislu to označava mogućnost referiranja na bilo koji dio društvenih događanja ili kolektivnoga ljudskog znanja. No mediji također mogu promicati lažnu sliku i lažne okolnosti koje na njihove primatelje imaju veći utjecaj od stvarnih okolnosti. Roman, prema riječima autorice, predstavlja pokušaj: „aus diesem haufen an ideologemen, aufgebrochenem vokabular, kontextverschiebungen, rhetorischen operationen, schrägen übersetzungen, einen überblick zu bekommen [...] also vom haufen der authentizität zum haufen der begriffsverschiebungen.“²³ Uspijeva li u tome ili ne, ostavlja čitatelju na prosudbu.

²¹ DIRK KNIPPALS, „Am Nullpunkt des Erzählens“, <http://www.taz.de/Artikel%20omit%20E-28098dirk20knippalsE2%80%99%20auf%20Seite%2015!/s=dirk%252Bknippals&Seite=15/?search_page=3>, (22. IX. 2015.).

²² K. RÖGGLA, *really ground zero...*, str. 12.

²³ *Isto*, str. 109.

Kathrin Röggla svoje tekstove piše malim slovima. To je utjecaj bečke škole i autora kao što su Friederike Mayröcker, Hubert Fichte, Arno Schmidt i Elfriede Jelinek koju posebice cijeni.

Röggla ne pokušava stvoriti neku novu stvarnost, ne pokušava uliti svoje viđenje situacije, nego traži mišljenje stvarnih ljudi. Nju ne zanima vanjski izgled rečenica, ona je autorica koja pomno bira riječi. Ekonomična je i može se reći čak i previše promišljena u uporabi riječi i stilskih figura, ali svojim prikazivanjem stvarnosti kroz jednostavne rečenice dokazuje činjenicu da je književnost posao koji ozbiljno shvaća. Pokazuje da je dužnost onoga tko piše i stvara djela biti dostojanstven i objektivan te da ne odustaje od slike svijeta kakvu on kao autor ima ispred sebe. Iako obrađuje moderne teme, ne potpada modernim trendovima pisanja samo iz razloga da bi tekstovi mogli imati široku mogućnost percepcije. Ulazi u srž problema koji je pogodio cijeli svijet i koji je utjecao na sve sfere života pa samim time i na književnost.

Zaključak

Röggla se ubraja u autorice koje u svojim djelima odražavaju aktualne teme u društvu, prenose čitateljima stvarnu sliku društva, ali skoro pa nikada ne izostaje njihov stav koji je jedna vrsta prosvjeda protiv društva, društvenih ustaljenosti, nametnutih pravila ponašanja, masovnih medija i terorizma.

Duboko je svjesna činjenice da je sama stvarnost jako komplicirana i tvrdi da njezina djela nemaju jasnu moralnu poruku. Njezini primarni ciljevi su ustanoviti koliko su stvari zapetljane te pronaći jezik kojim će te činjenice i spoznaje prenijeti na papir. Röggla je i u djelima prije romana *really ground zero* pokazala da svojim načinom pisanja može uspješno prikazati osjećaj vremena, biti tako blizu trenutačnoga događanja kao rijetko koji drugi autor ili autorica. Nakon terorističkoga napada u New Yorku proza Kathrin Röggla dobiva još jedan novi element, a to je element dokumentarnoga pisanja, tj. izvješćivanja. Specifičnost ovoga djela jest u tome što se terorizam ne definira kao pojam, nego se predstavlja njegov utjecaj na sve pore života, kako društvene tako i

osobne. Posebno naglašava činjenicu da unatoč jaku utjecaju terorizma na književnost, ona nije medij koji pridonosi širenju i popularizaciji terorizma. Književnost je ta kojoj je za razliku od medija dužnost biti objektivna.

Literatura

- DERENČINOVIĆ, DAVOR, „Novi antiterorizma na razmeđu depolitizacije i dejuridizacije“, *Zbornik Pravnog fakulteta*, Zagreb, br. 3. – 4., 2002., str. 545. – 573.
- KALLA, VIRGINIA - KOZOK, SANDRA, „Kathrin Röggla“, <<https://www.uni-due.de/autorenlexikon/roeggla>>, (27. V. 2015.).
- KARDOV, KRUNO - ŽUNEC, OZREN, „Terorizam i građanska prava i slobode“, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, Zagreb, god. XIV. (2005.) br. 6. (80.) str. 947. – 968.
- KNIPPALS, DIRK, „Am Nullpunkt des Erzählens“, <http://www.taz.de/Artikel%20mit%20E28098dirk20knippalsE2%80%99%20auf%20Seite%2015/!s=dirk%252Bknippals&Seite=15/?search_page=3>, (22. IX. 2015.).
- MARIĆ, SILVANA, „Terorizam kao globalni problem“, *MediAnali : međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima*, Dubrovnik, god. VI. (2012.) br. 11., str. 87. – 102.
- MERGENTHALER, VOLKER, „'verständnisschwirigkeiten' Zur Etho-Poetik von Kathrin Röggla's *really ground zero. 11. september und folgendes*“, CARSTEN GANSEL – HIENRICH KAULEN (ur.) *Kriegsdiskurse in Literatur und Medien nach 1989*, V&R Verlag, Göttingen, 2002., str. 231. – 247.
- PAĐEN, BRANIMIR, „Dekonstrukcija mita o globalnom terorizmu: trendovi u suvremenom terorizmu“, *Međunarodne studije: časopis za međunarodne odnose, vanjsku politiku i diplomaciju*, Zagreb, god. XIV. (2014.) br. 2., str. 49. – 65.

- PEŠTO, HARIS, „Pojavni oblici terorizma”, *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, Fakultet političkih nauka, Sarajevo, br. 5. – 6., 2010., str. 468. – 487.
- POROMBKA, STEPHAN, „Really Ground Zero. Die Wiederkehr des Dokumentarischen“, EVI ZEMANEK – SUSANNE KRONES (ur.) *Literatur der Jahrhundertwende*, Universitätsbibliothek Johann Christian Senckenberg, Bielefeld, 2008., str. 267. – 280.
- RÖGGLA, KATHRIN, *really ground zero – 11. september und folgendes*, Fischer Verlag, Frankfurt am Main, 2001.
- KATHRIN RÖGGLA, *Amokom kontra ekonomskog mišljenja* <https://issuu.com/tomica25/docs/tema_6-2010>, (15. XI. 2017.).